Megjelenik a lap **Temesvárott** minden **kedden**.
Előfizetési dij akár helyben, akár postai szétküldéssel:
Egész évre 6 ft. pp. = 6 f. 30 kr. ujp.
Fél évre 3 ft. pp. = 3 f. 15 kr. ujp.
A helybeli előfizetők a lap házhozhordásáért rendelést tehetnek. a lap kiadó hivatalában.
Szerkesztői iroda: belváros, bécsi utca 68. szám, első emelet.

DELEJTŰ.

A tudomány, anyagi érdekek és szépirodalom közlönye.

Jelige: Csak az a nemzet vész el, mely önmagát elhagyja.

Előfizethetni helyben a szerkesztőségnél, vagy a helybeli könyvkereskedésekben; vidéken minden cs. kir. postahivatalnál szerkesztőséghez utasitandó bérmentes levelekben.
Hirdetések minden közhasználatban lévő nyelven fölvétetnek. A beigtatásért minden három hasábos egyes sorért 4 p. vagy 7 uj krajcárnyi dij számittatik.
Kiadó hivatal: belváros, bécsi utca **Uhrmann Márton** műkereskedésében.

Kedd, január 17. 1860. **3. szám.** **Harmadik évi folyam.**

II-ik Kohári István.

E hős számos könyvekben, tudományos, családi s más lapokban, honi regéinkben fordult már elő, miért is vesztegesse tehát valaki drága idejét a háládatlan munkával, ily élet-rajzok leirásának ismétlésével? — a nap huszonnégy óra lefolyása után ismét meg jelenik, vajjon beleunt-e valaki, hogy ragyogása terhére váljék? égett szive a hősnek hona szeretetének lángjától ápolva, tántorithatlan hűsége fejedelme iránt valódi gyémánt; kit ennek fénye, és amannak melege nem elevenit: kétkedünk, hogy a csillagok fejedelmének az egész világrai hatása reá nézve legcsekélyebb hatásu legyen! Ott függenek falainkon világi és egyházi őseink tiszteletre méltó képei: magunk m képtartása azon hévmérő, mely szerint megitélik embertársaink, menynyire tiszteljük, és utánozzuk a követésre kitüzött példány- képeket! Századok tüntek el az enyészet mélységében is azon fénylő egyes csillagok az emberiség egén, melyeket sötét éjjel az égboltozaton látunk itt-ott ragyogni s a meddig ezek ragyognak, tartaniok kell azoknak is! Nulla dies unquam memori vos eximet aevo. . . .

Cziráky Mózes kir. személynök halála után (2-ik jul. 1627.) Kohári Péter; mint ilyen, erényének dicső utánzóját s utódát hagyta első Koháry István bárót, kit 1657 a király Fülekvár örökös kapitányának kinevezett, később 1658 Hont megyei főispánnak, 1664 pedig fővezérnek; a 9-dik juliusban kelt levele, melyben e dicsteljes utolsó méltóságtól magát felmenteni kéré, hasztalan várt a felség válaszára; már a sors könyvébe volt irva, hogy eleste által a harcmezőn vitéz magyar nemzetet, mely királyáért, honáért halni kész, örökitse; — egy kemény csapás, tulajdonkép ellenséges golyó eloltá — mint Kölcseynk irta: fuvallata által gyertya világát. *)

Fiának, II. Koháry Istvánnak, kiről tulajdonkép szólani akarunk, kiskorusága alatt Unger vezér vette át Fülek vár parancsnokságát. Tököli zsoldosai a már nagykoru és önálló Koháry Istvánt minden módon részökre akarák csábitani, — hasztalan! — az elégületnek vezére a várra ütött, de visszaveretett; Lipót király ezért aranyláncon függő melképét küldi Kohárynak. Tököli Apafi Mihálylyal, és a törökkel szövetkezik Fülek ellen; kilencven ezer török, és ötven ezer keresztény Tököli, és Apafi vezérlete mellett körülveszik a várat. — Már előbb oda menekült a városban lakó nemesség; a lent maradtak pedig Belevitzini a polgári őrsereg második kapitánya, Mácsai Lukács, Csont István, Kakuk Gergely, Dobos s egyéb polgárokkal vitézül működtek ellenségeik ellen, de a veszedelmet el nem háríthatván, a várost magok gyujták fel. Seidi basa siker nélkül szólitotta fel a városbelieket a feladásra; a török vezér tehát egy emeltebb dombon keletről, Apafi délről ostromolták a várost; — két hétig tartott az, végre a nők és gyermekek siránkozása elgyengité a már ugyis kevésre apadt harcosokat, kik kérelmüket indokolva, sürgették Kohárynt a feladásra; de a hős boszusan fordult el, esküjökre utalván a gyávákat; mind a mellett ők vezérük tudta nélkül fehér zászlót tüztek ki a várfalra s egyezkedésre léptek Tököli embereivel, többi közt szabad elmenetelt kötvén ki maguknak.

Ily körülmények között Kohárynak egy törökből lett keresztényre — Rátz Illés volt a neve — fordult nagy gondja, ezt paraszt ruhába elmenesztette, — de a szerencsétlen Csevitze forrásánál, felismerve a töröktől, mivel vallását megváltoztatta, fejével lakolt.

Tököli a várkapunál ülve, leste a kivonuló magyarok közt Kohárynt, ki megállittatván, emlékeztette a lesben állót hütlenségére s mivel neki széket nem adott, kinálatlan leült, mire Tököli felháborodását csak Szirmai jelenléte fékezheté meg, hogy Kohárit le nem fejeztette.

Kiérkezvén a táborba a rendületlen hű István, kérdőre vonatott maga viseleteért, ezután bizonyos egyezkedés aláirására szólittatott fel: — mig Petroczy, Szirmai, Petneházy, Keczer nevüket aláirták; Kohárynt reá nem birhatták, hogy ugyan azt tegye; a felette tartatott haditanács elitélte, de ő magát Tököli lelkiismeretére bizta, — harmadnap keményen megkötözve lóra ültetett, kezei, lábai lecsatolvák, igy vétetett 11. sept.

*) Tetemei Sz. Benedekben Garam mellett a családi sirboltban porhadnak. A helyet, hol elesett, egy kápolna jelöli Léva m. város mellett. A több évig romlásnak indult kápolnát tavaly kijavitották, az évenkint megjelenni szokott keszi-falusi nép, melynek határában áll a sz. épület, tanuskodik a népkegyeletről, melylyel imáiban (mert az év-napon sz. mise tartatik ott, hol a szolgálat tévőkön kivül az egyének is részesülnek az ájtatos alapitványban) esedezik az istennél a megholt hős lelki üdvéért.

(Engel 5. r. 109. lap 16-ik sept. teszi a napot), 1682 Regétzre, a honnan ugyan kiszabadult, de elfogatván jul. 18 Ungvárra, innen Sárospatakra, végre kemény vigyázat alatt rabláncon 20 jul. Munkácsra hurcoltatott, hol egy setét boltozatban viz és kenyér volt tápláléka.*)

Végre Sárospatakon egy torony alatt gyászos magányban sinlődött mindaddig, mig a németek elfoglalván e várost, 1685. 6. nov. kiszabaditották; ugyan ez évben grófi rangra emeltetett. Az egri ostromlásnál 1687 keze megsebesülvén, haszonvehetlenné lett, mindemellett 1731-ig különféle fő hivatalokat viselt, fontos ügyekben tanácsa kikéretett; — 82 éves korában 1731. mart. 29-én szenderült jobb létre Csábrágon kedves várában.

Mint ihlett költője korának többi között szomoru fogságában irta a Tud. Gyüjt. II. köt. megjelent e sorokat is:

Mi édes Hazánknak, romlott országunknak
Tekintsük meg sorsát;
Az előtti fényét, dicsősége szinét,
S mostani romlását;
Győzedelmes voltát, szabadsága fogytát
S végső pusztulását.

Wertler Mátyás.

Külföldi levelek.

II.

Páris 1859.

Előbbi levelemben igértem, hogy a párisi temetőben ismét találkozunk. Itt vagyunk tehát a lefolyt idők ezen halotti városában, az ugynevezett Père-Lachaiseben; hol minden lépten, nyomon, történeti nevezetességek intenek felénk, s a fák árnyékában az elhunytak árnyaival társalkodunk. Az első emlék, melyhez lépteinket irányozzuk, sugár oszlopokon nyugvó gothicns mü: kápolnának mondanám, ha falai volnának. Abelard és Heloise, kik az életben elvalának választva, ezen sirkő alatt egyesültek hamvaikban. Az emlék, mely annakelőtte a Nogent-sur-Seine melletti, maga Abelard által épitett Paraclet cimü templomban volt fölállitva, Páris városa költségén tétetett át mostani helyére. Szép, de bánatos emlék! valóságos „Historia calamitatum,“ miként Abelard saját életrajzát cimezé. Ettől nem messze, igénytelen, minden ékességtől ment kőlap, melyen róka ül, a hires meseirónak, La Fontaine-nek tetemeit jeleli. Tovább találjuk Madame Raspail sirboltját, a legutóbbi idők emlékeiből, melyen igen jelentésen egy nőalak ábrázoltatik; ki a börtön ablakának rácsaiba kapaszkodik hova férje csak azért záratott, mert nagy népszerüséggel birt, mert féltek becsületességétől; dum virtus pro crimine habetur. Azután jönek Dr. Gall, l' abbé Sieyes, Kellermann tábornagy, Demidoff hercegnő, a balsorsu Ney, Massena, Lefebre, Beranger a kedves dallamu költő, b. Gros a hires festész, Pradier az ismeretes szobrász, Laplace a jeles csillagász, Bellini, Cherubini, Chopin zeneszerzők stb. stb. mind első nagyságu csillagok, melyeknek fénye soha ki nem alszik. Miből kitetszik, hogy a Père-Lachaise-ben a halottak aristocratiája van „tout ce qui fut ici bas riche, puissant ou célébre.“ De ki győzné őket mind előszámlálni! Én csak néhány monumentumot említek még meg, melyek vagy szépségök, vagy föliratai által különösen kitünnek. Ide számitom Gobert tábornok lovagszobrát, mely Dávid remekműve; azon pillanatban ábrázolván a tábornokot, midőn valamely lesben álló spanyol által halálosan megsebesittetik; továbbá Bruat tengernagy emlékoszlopát, mely fenálló ágyut képez. A föliratok közül ide iktatandónak véltem Perrier Kázmérét, Larrey orvosét, és még valakiét, kiről utoljára fogok szólani Az első igy hangzik:

La ville de Paris
Pour consacrer la memoire
D'un deuil general,
A donné a perpetuité la terre,
Ou repose un grand citoyen.
Né a Grenoble 1777. Mort 1832.

Az oszlop oldalain:

Eloquence, Justice, Fermetè.

A hátlapon:

La reconnaissance publique a erigé ce monument stb.

Lehet-e polgárra nézve ennél szebb, ennél kivánatosabb.?.. És lehet-e emberre nézve szebb és dicséretesebb a következőnél, mely I. Napoleon orvosának egyszerü sirkövét ékesiti:

A
L a r r e y
L' homme le plus vertueux,
Que I' ai connu.

Testament de Napoleon.

Midőn igy sirról sírra jártam, és magamban mélázva andalogtam, vezetőm, ki már igen otthonos vala a halottak országában, kissé félrevont, és egy kőtáblára mutatott. Én önkényt kalapot emelék, és mondám: Nyugodjék békével!

B i k k e s y L a j o s
A Magyarország függetlenségéért
Küzdött hadseregben táborkari ezredes.
Meghalt Parisban novemb. 13. 1849.
Életének 29-ik évében s. t. s. t.
Concession a Perpetuité.

Lelkem elborult; és ámbár ezen halomról igen szép kilátás nyilik a városra, nehéz kebellel mentem az utcák zajába le, mely oly éles ellentétet képez a sirok csendével.

Visszamenet megtekintém a porte St. Dénist, porte St. Martint, az üveggel fedett roppant nagy halle-kat, Paris valódi éléstárát, hol ezer meg ezer ember sürög, forog, és mindent megtalál, mi szemének szájának inyére van; a Palais Royalt, melynek végetlen hosszu arkad-

*) Ily sorsa volt nagy atyjának. Péternek is Kassán és Erdélyben. — Rabláncuk, páncéljuk stb. Sz. Antalban Selmecbánya mellett a várkastély régiség tárában őriztetnek.

Tökölit 1685 vasláncon viteték Drinapolba, ott halt meg Palma szerint 1704. 13. sept, fogságában.

jai esős időben sétányul, különben pedig találkozási helyül szolgálnak; a börzét, egypár cukrász boltot, s azután béesteledvén helyet foglaltam a Théâtre des Variétés-ben, mely élces, vidám, könnyen folyó és szabatos játékaival, zenéjével, táncával, a legkomolyabb embert is nevetésre inditja. Szomszédom, kinek bizony nem nagy kedve lehetett a mulatságra, búját felejtve hangos kacajban tört ki. Hanem az már mégis unalmas, hogy az ember rendesen csak 12 órakor vergődik haza szállására, akár az opera comique, akár a Théâtre Français, vagy bármely más szinházban volt légyen is; mert ha valaki egy hónapot tölt Parisban, mindennap más és más szinházba mehet.

Hanem hagyjuk a részleteket, melyek igen messze vezetnének, a nélkül hogy azokat kimeritenők. A ki Parist már látta, legalább fővonásaiban, nézze meg környékét; menjen St. Cloudba vagy Versailles-ba; mi a vasuton pár óra alatt megtörténhetik. Legtanácsosabb vasárnap kimenni; minthogy az ugró kutak olyankor a közönség számára megindittatnak, és rendesen katonai zene is van. Versailles-nak egy egész napot szenteltem, mely azalatt, mig a fejedelmi fényben uszó templomot, a palotát, annak minden gyüjteményeit, és a kertet megtekintettem, szépen el is mult. Versailles maga csekély jelentőségü tartományi városka, melyet sem vidéke, sem története nevezetessé nem tett egészen a nagy forradalomig. XIII. Lajos vadászni járt a szomszéd erdőkbe, és hogy többé ne kellessék neki meghálni a szélmalomban, annak helyére pompás palotát épittetett, melyre utódai XIV. és XV. Lajos temérdek pénzt elpazaroltak; mig végre az udvar rendkivüli fénye és költekezései még inkább szaporitván a nemzeti adósságot, elviselhetetlenné tették a terhet, és forradalmat idéztek elő éppen Versailles-ban ugyanazon házban, melynek belsején még most is olvasható:

„Les repésentants des communers de France, constitués en Assemblée nationale, le 17 juin 1789, ont prêté ici, le 20 du même mois, le serment qui suit:

„Nous jurons de ne jamais nous séparer, et de nous rassembler partout oú les circonstances l' exigeront, jusqu' à ce que la constitution soit établie et affermie sur des fondements solides.“

Ehhez valami későbbi kéz hozzákapcsolta még:

Ils l' avaient juré: ils ont accompli leur serment.

Az események további folyamát ezen lapok olvasói a történetekből igen jól tudják. Ez hatalmas, világrenditő doctrina volt. És az emberek még sem okulnak; holott az ész örök törvényei bizonyitják: hogy ugyanazon okok ugyanazon körülmények között, ugyanazon eredményekre vezetnek. Most Versailles, azt lehetne mondani, elvagyon hagyva. A roppant nagy kőhalom sem I. Napoleonnak, sem III-nak, tetszését meg nem nyerhette. Az első csak tehert látott benne; az utóbbi nem talált ott semmi örömöt. A palota gyüjteményeit idegenek látogatják; a kert sétányait leginkább a zuávok használják, kiknek martialis tekintetével itt ismerkedtem meg közelebbről.

A palotában igen nevezetes kép-, különösen pedig az arckép gyüjtemény vagyon. Királyok és királynők, hercegek és hercegnők, hadvezérek, ministerek, sőt más jeles emberek is. Engem a sok közül leginkább csak egy érdekelt. Ez a holsteini származásu hős, a falábos Josias comte de Rantzau, maréchal de France († 1650) ki XIII. Lajos szolgálatában, folytonos csatázásai közt, egymásután elvesztette az egyik szemét, az egyik fülét, az egyik karját, és egyik lábát; és mindamellett is, ha lóra ült, többet ért mint sok más, kinek egész teste ép; mert a szive helyén volt. Sirkövére méltán irhatták:

Du corps du grand Rantzau tu n'as qu'une des parts:
L' autre moitié resta dans les plaines de Mars.

Az emlitett képen ezt olvasám:

Il dispersa ses membres et sa gloire,
Tout abbattu qui fut, il demeura vainqueur.
Son sang fut en cent lieux le prix de la victoire,
Et Mars ne lui laissa rien d' entier que le coeur.

Az ugynevezett croissades-okban találtam egy képet ezen fölirással: Marguerite de France, reine de Hongrie, méne les Hongrois á la croissade (1196.) Különben nem nagy jelentőségü. Ellenben b. Grosnak (az abukiri csata 1799.) és Dávidnak festvényei (Napoleon koronázása 1804-ben, és a sasok kiosztása szintén abban az évben) nagyszerü müvek, melyek egész szobákat foglalnak el. Versaillesből visszatérvén, utolsó látogatásomat a boulognei erdőben tevém, mely Paris közelében lévén, a városra nézve valóságos jótétemény. Ezen előbb elhagyatott vad vidék, mely csak párviadalairól volt nevezetes, most mióta oda is behatott a civilisatio szelleme, igazi paradicsom. Ez is III. Napoleon müve, ki néhány év alatt majd nem hihetetlen dolgokat vitt végbe. Azért nem csuda, ha a franciák iránta oly nagy tisztelettel és hódolattal viseltetnek.

Pados János.

Levelezések.

Bécs, január 9. A „Delejtü“ 3-ik évfolyamának első számát megkapva örömmel üdültünk föl a tépelődésből, melyet e lap jövője előidézett. Az ujév rendesen változást szokott tenni a lapok sorozatában, van ujév, mely a lapok fogytát, másik, mely azoknak szaporodását mutatja; hogy melyikét e két tüneménynek szereti a valódi honfi jobban, azt fejtegetni fölöslegesnek tartom. Mert melyik magyar lap az, melynek föladata nem volna használni a nemzetnek, vagy kérdem, melyik állhatna fön ezen föltét nélkül Magyarországban. A lapok keletkezése tehát mindig hasznos, fontos a hazára nézve, azért tiszta szivből üdvözöljük a „Pannoniát“ is mely oly szép, de egyszersmind nehéz föladatot tüzött ki magának, a mennyiben sikeres forditásokban igéri megismertetni a magyar irodalmat, a szomszéd németekkel, hogy ne mocskoltassék be ezután is korszoruzottaink legszentebb emléke szennyes kezek által, mint ez rövid idővel történt, a midőn a halhatatlan

*

Kazinczy neve költött névnek tartatott legközelebbi szomszédainktól. Hasznos lehet a „Pannonia" ha jó, ártalmas, ha rosz forditásokat közöl. „Határozz, és kimondtad sorsodat."

Örömmel olvastuk a méltányló sorokat a „Pesti Naplóban" és ohaját ismételvén mi is mondjuk, vajha minél több tartományi város belátná a lapok szükségességét és azokat illő pártolásban részesitné, és ezért örömmel tudatjuk tisztelt olvasóinkkal egy ujabb jelét a lapok pártolásának a bécsi magyar ifjak részéről, ugyanis: néhány itteni orvosnövendék szép összetartásban elhatározá, hogy egy általuk látogatott kávéházba lapokat fognak járatni, s pedig hogy a köztük levő minden nemzetiség legalább egy lapban képviselve legyen. Történt is ez, a mennyiben csakugyan egy francia, egy lengyel, egy német és egy magyar lapot határoztak meghozatni; ám a magyar ifjak itt sem mulasztották el irodalom pártolásukat bemutatni, s dacára annak, hogy a bizottmány csak egy magyar lapot rendelt meg, egyesek nagylelküsége utján egy helyett a következő magyar lapokat látjuk az illető kávéházban: Delejtű, Divatcsarnok, Hölgyfutár, Kolozsvári Közlöny, Magyar Sajtó, Népujsága, Pesti Napló, Szegedi Hiradó, Magyar Szinházilap, Üstökös és Vasárnapi Ujság. Ezeken kivül a Lloyd és a Pannonia. Érdekes volt, mily egyhangulag fogadtatott el a különféle nemzetiségü ifjak által a Pannonia megrendelése, mint olyan, mely a magyar irodalmat velük megismerti. A bécsi magyar tanulók, dacára az idegen környezetnek nem tudnak lemondani azon nemzetiségről, melynek neve magyar,*) és azért, a ki a székvárost egészen német városnak tartja, nem keveset fog csodálkozni, ha ezen frakkok világában attilák és budákkal nem éppen ritkán találkozik. Ha még tudjuk, hogy a magyar öltöny, magyar kebleket rejt, ha tudjuk, hogy ugyanazon ifjak képesek megkimélt filléreikből 100 pfrt. gyüjteni a nemzet ünnepeltjének emlékére, ugy belátandjuk, hogy a magyar tanuló ifjuság Bécsben is magyar!

„A mig koporsóm eltakar
Leszek külhonban is magyar".

TÁRCA.

Tassó Torquát.

(Élet- és jellemrajz.)

Ránosztai Rezsőtől.

(Folytatás.)

Az ifju költő atyja — Bernárd — nem osztozék a közörömben. Lelkét mélyen sérté fiának engedetlensége, ki az annyiszor kárhoztatott költői pályára lépvén tanulmányaival a jogi pályán felhagyni készült, s éppen akkor, midőn atyja azt hivé: hogy a szeretett fiu a legszorgalmasabb igyekezettel szenteli lángelméjét a jogi tárgyakra.

A jó atyának nagyon fájt ily váratlan csalódása.

A mint „Rinaldo" megjelent mindjárt fiához sietett, s szemére hányva neki engedetlenségét, kéré, parancsolá: hagyna fel a költészet teréni müködéssel, s a már csaknem bevégzett jogtanulmányok hátra lévő részére forditsa lelkét.

Torquát, atyja kérelmei ellenében saját kérelmeit hozta fel, parancsainak engedetlenséggel állá utját; tiltakozásaira intéseire pedig hajthatatlan marada, s könyes szemekkel esdeklett előtte! ne háboritaná őt elkezdett pályáján melyen annyi dicsőséget érdemlett ki első müvével is, ne tiltaná le a térről, melyhez lelke szeretettel hajol, melyről ha le kellene lépni szive szakadna meg.... Bernárd sejté hogy a dicsőség utjáról nehéz lesz visszatériteni az ifju lelkét kérelem és parancsesal, azért a legvégsőkre is elkészülvén dorgáláshoz folyamodék, kitagadással fenyegetve fiát.

De hasztalan! Az ifju szive, szerelmének bálványozott tárgyától — a költészettől — többé még atyja fenyegetésére sem tudott megválni már.

Ő reá ekkor — mondja egy életirója **) reá illettek saját szavai: „könnyebb lenne Charybdis sebes medréből visszavezetni az iramló habokat, vagy Boreasnak szárnyát szegni midőn az appenini havasok oldalait csapdossa és a tengeren elsülyeszti a hajókat..... „Igen, könnyebben lehetett volna csillagot szakitni le az égboltról, semmint Torquatot visszaterelni hivatási köréből, kivált most, midőn a Helikon szirtjei közt serkedező fösvény patak, melynek csábos csepjeiben a különben legmostohább sorsu költő is bajaiban vigasztalást és szükölködésében kárpotlást lel — számára egyszerre oly bőven kezdett ömleni. Értem a dicsőséget.——— Midőn a hirnév koszoruját, melynek minden egyes halvány virágaiért mások évekig küzdenek, ő egyszeri fölléptével csaknem egészen elnyeré....

Az atyának roszaló szavai, egész Olaszhon dicsőitő biztató magasztalása mellett ifju szivére hatással nem lehettek, s csak siker nélkül hangzának el mint pusztában kiáltónak beszéde, bár mennyire szereté is atyját....

Dicsőség s fényövezte nevével egyszerre telve volt Olaszhon virányduS határa. S ő e nevet ködbe borult csillagként hagyja elhalni?!

A szép hölgyek rozsaajkain az ő magasztalása lebegett. A komoly férfiak szájában vetélkedve kelének hangra költeményei. És ő feledés tengerébe merüljön, s hallgatásban töltse napjait..?! Le hagyja szállni a napot, melynek sugarai éltetik, s nyugottan lássa elközelegni az éjt, mely életére ráborul?! Oh ez nem lehet.... Ezt nem, nem teheté....

A messze elterjedett közvélemény átalános nyilvánulása benne a hon legelső költőjét látta fejlődni, s büszkeséggel nevezé őt magáénak a nemzet, mely feléje, vágygyal, szeretettel tekintett, a jövőtől remélve a legfényesebb eredményt. A városok egyetemei tanszékeikkel kiná-

*) Ne is tágitsanak. (Szerk.)
**) Alkalmi visszaeml.

nálák meg. A nemes családok — egymást megelőzve — udvaraik számára törekedének megnyerni.

Torquát, — kire minden szerénysége mellett sem maradhatának hatás nélkül a dicsőség szavai, — búcsut vőn a már csaknem evégzett jogtanulmányoktól, atyja s tanárai bár mikép marasztalták is — és keble szent hajnalát követve kizárólag egész életét és igyekezetét, most ujabb s az előbbinél még erősebb föltétellel a költészetnek áldozni elhatározá, ugy azonban hogy: nem feledkezék meg másik kedvenc tárgyáról a bölcsészetről sem, üres óráiban azzal kivánt foglalkozni. „Az egyik gyönyörködtet — mondá sokszor — a másik oktat, mindkettő pedig mulatságomat neveli és életszükség nekem... azért: nem tudnám megmondani melyik kedvesebb?! Néha magam is azt hiszem: a költészet, de azért érzem hogy a bölcsészetet is igen szeretem. Végre abban állapodom meg, hogy mindkettőt mikor csak alkalmam leend tanulmányozom. Ha az egyik kifárasztana, elkezdem a másikat.... mert e két tárgy nemhogy ellenkeznék egymással, de kölcsönös világot adva, egymást elősegiteni látszanak.*).....

Ezen elvből lehet megmagyarázni azon tényét: hogy — miután a jogot elhagyá csak azért miszerint szabad röptét lelkének mi se akadályozhassa — a bolognai egyetemnél, a város és egyetemi kar többszörös felszólitására, a sokkal terhesebb s testet lelket szükebb korlátok közé szorító „bölcselmi tanszéket“ elfogadta.

Itt, szeretett kedves tárgyai miatt — melyeken léte egész buzgósággal csüggöt — nemcsak a szükséges felderitő szórakozást s mulatságokat nélkülözte; de sokszor ételéről és álmairól is megfeledkezvén, egészségét veszélyezteté.

V.

A mig Torquát fiatal életét a tanszék dicsősége közt hervasztá, addig Paduában kedves barátja Scipio herceg, ki nélküle élni sem tudott, fájó szivvel nélkülözé őt, s főkép miután meghallá hogy betegségbe esett, minden igyekezettel azon volt hogy vissza édesgesse.... Végre sikerült neki barátját megnyerni és arra birhatni, hogy az egészségére nézve veszélyes egyetemet végkép elhagyja és hozzá jöjjön, meggyengült teste állapotát helyre állitani.

Nem tölte még másfél évet Bolognában Torquát, midőn elhagyva a bölcselmi széket Paduába visszatért s a hercegnél letelepedék.

Itt barátja közelében akadálytalanul áldozhatott keble nemtőjének a költészetnek, mihelyt egészsége tökéletesen helyre állt; mi rövid idő alatt megtörténvén az irodalompártoló ifju herceg által alapitott „Eretei“ **) irodalmi egylet tagjául választaték.....

A társulatnak tevékeny tagja volt, s kifejtett munkássága egy szebb korszakot nyitott meg a különben is virágzó egylet számára, mely korszak, dicsőségét egészen Torquátnak köszöné s azért az egylet őt érdemei méltánylatául rövid időn „igazgató elnökül“ nevezé ki. E társulat tőle számos müveket közölt „Pentito“ — megbánó — név alatt; azért használta e nevet, mert miként mondá örökösen bánta hogy: a költészet és bölcselem tanulmányozásához már régen régen hozzá nem fogott, és hogy: sokkal több időt nem forditott reájok mint első éveiben tevé. — Társulaton kivüli nyilvános müvei mindig saját nevével aláirva jelenének meg.

A jólét, melybe Torquátot Scipio szivélyessége helyezé, alkalmat szolgáltatott arra, hogy a lánglelkü költő régen ápolt tervét létesitse s megtestesülését foganatba vesse. — — — Ő a dicsőség babérait nem egy nemzet kezéből kiváná. Ő s félvilág embermillioinak méltánylatát akará kivivni — egy aly müvel melyet nagyszerüségében egy is fölül ne mulhassoon. Sasröptü képzelete már Bolognában készité el tervét a nagyszerü mühöz, tárgyát a korában zajló keresztes hadak magasztos eseményeiből meritve, melyek mintegy kivánkozni látszának világcsodálta merész jelenetekkel a költő megörökitésére — legfőbb figyelmét öszpontositván az emberiségnek.

A Tasso által tervezett mű Jeruzsálem bevételét kiváná megdicsőiteni a hős Bouillon Godfried alatti csaták kivivott véres gyözelmeiben..... Most e mű volt müködésének tevékenységének fő köre. Ezen kezde dolgozni lángbuzgalommal. .... De a gyakori megszakitások — melyekre majd életkörülményei, majd ismét betegsége s elfoglaltsága kényszeriték — hosszu ideig hátráltatták e költemény befejezésében — és csak több évek után készülhetett el az.....

VI.

Olaszhonban az „Estei“ hercegcsalád egyike vala a leghatalmasabb- és legtekintélyesebbeknek. Nevét különösen az irodalom férfiainak hő pártolása által kiváná már régidőktől megörökiteni. Hona legelső irodalmárai mindig szabad bemenetet találának udvarába — és védelmet, kitüntetést hatalmas pártfogása alatt.

Bojárdo és Ariosto — Olaszhon e két elsőrendü költői csillaga, — az Estei család dicsfényü udvarából terjeszté szét varázs hatalmu fénysugarát a hazára és nemzetre, melynek férfiai közt gunynál nélkülözésnél egyebet egyik sem találhatott mindaddig, mig az udvar magához nem vevé: s ha a hercegi család nagylelkülsége őket nélkülözések és nyomorok ellen gazdag évi fizetésdijjal nem biztositja, talán mai napon örök homály és feledés fedte volna hideg sirjában mindkettőt — mint fed századat és századat, kiknek szellemén az anyagi szükség hatalma diadalmaskodván, a müvészet hirt és dicsőséget hozó csarnokából, a kenyérszerzés veritékes barázdáira kellett lépniök.....

A két ragyogó csillag fényéből nem megvetendő rész jutott az Esteieknek; azért most a költői világ harmadik ünnepelt hősét, az ifju Tassot kivánák megnyerni, hogy dicsőségük ragyogását növeljék. — Meghivák őt udvarukba, s erre az által érzék magukat jogositva és mintegy lekötelezve, mert az ifju költő „Rináldo“ cimü jeles müvét — kiadásakor — Estei Lajos hercegbibornoknak ajánlá.

Tasso vonakodék elhagyni barátját Scipiot, kinél oly boldog napokat töltött.....

Lajos bibornok, hogy az ünnepeltnek annál inkább kedvét keresse, az akkor nagy jelentőségü „lovag“ cimmel tisztelé meg s saját udvari lovagjává nevezé ki, — meg nem szünve azon igyekezni, hogy folytonos édesgetéseivel kérelmeivel családja számára megnyerhesse. De Tasso állhatosságán sokáig hajótörést szenvedett kivánsága. Hosszas utánjárással kecsegtető igéretekkel sikerült végre annyit kieszközölnie, hogy Tasso — Scipio megegyezésével — rövid időre Paduába hozzá ment lakni.

A bibornok magához vevén Tassót, naponkint szoros közelében tölté idejét hacsak lehetett, s mindennap jobban jobban tanulva becsülni őt, mindig nagyobb vonzódást érzett irányában.

Nem mulasztá el a tőle kitelhetőleg legnagyobb kedvezményekben részesiteni kedvencét, s folyton édesgetve családjának megnyerni őt.

Tassónak a bibornok felügyelése alatt álló egyik nagyszerü (Estei) családi könyvtár szabad használata a legkedvesebb kitüntetés volt, a mennyiben felszámithatlan hasznot nyujta szellemi továbbképezésében.

Ő szüntelen tanulni vágyván egy percet sem mulaszta el felhasználni arra, hogy magát tökéletesithesse, s ha ideje engedé a könyvtár nagy kötetei között buvárkodék, szüntelen jegyezgetve, anyagot gyüjtve, melyet müvészi feldogozása remekké alkosson. Naponkint jobban megszereté állását környezetét s különösen a derék bibornok iránti vonzódása határtalan lőn....

*) Memorial d'on Poet.

**) Alkalmi visszaemlékezések. T. T.-ra 1857-ben.

A bibornok az ifjunak maga iránti ragaszkodását felhasználva ujabb kisérleteket tön családjához édesgetni őt, s miután nekie a jelenleginél diszesebb helyzetet, nagyobb könyvtárt biztositott volna, az elragadott Tassó, Scipio ösztönzésének következtében mindenre késznek nyilatkozék.

Scipio nagyon fájlalta ugyan barátja távovozását; de nem akará szerencséjét megakadályozni, s azért engedett.

Örömmel értesüle a bibornok Tassó szándékáról, és a legnagyobb boldogságot érezé midön a családnak megnyerte valahára.

1565-ben elvivé „Ferrárába“ a hercegi család székhelyére, hogy ott letelepedvén állandó lakása legyen az udvarnál....

Alfons herceg — Lajos bibornok fivére — ép akkor tartá menyegzőjét az austriai hercegnővel, midön odaértek, s igy — a család részéről kiszámitott terv szerint — kettős ünnepélylyé vált a „Tassó eljövetele fölötti fényes örömünnep“ a még fényesebb „hercegi menyegző által.“

Mindkettő meglepő hatást gyakorolt az ifju lelkére. Mert ő mit sem várt.

VII.

Huszonkét éves vala Torquát, midön testben lélekben gazdagon megáldva mind azzal mi fiatal férfit kedvessé vonzóvá tehet, arany remények közt Ferrárába jöve. Oh oly boldog lesz e vajjon, mint minőnek arany álma szép reménye hirdeté?

Az ifju talán gyászos sejtelmeivel küzdött midön: oly sok ideig tudá magát elhatározni, hogy az Estei udvarba menjen. — Talán a jós lélek, átrepülve képzeletével a jövő sötét leplén boldogtalanságot láta saját számára készülni ott. Vagy szabadságának szárnyát szegni nem tudá?!.... Mindegy bármi volt is oka a családtóli idegenkedésének; a mennyire nehezen ment oda ép oly könnyen szokék meg, épp oly hamar kedvessé vált előtte az udvar. — Öt pedig hasonlóul kedvelék a családban mind, s csakhamar az udvar szemefénye lőn.

De hisz nem csoda!

Torquátot szép, szelid piros arca, ***) ifju tüzzel ragyogó élénk szemei, a sötét, göndör hajzat, gyönyörü hibátlan férfias termete, és a kellemes társalgás — melyben a lélek fönségének magasztos szelleme nyilvánult — vonzó bájoló, egyéniséggé teendették volna a hercegi családnál még akkor is ha — nem a legjelesebb költő, s a nemzet legelső dalnoka, de — csak ismeretlen nevü ifju leendett.

Főkép a hölgyeknek volt keresett kedvencök — kiket naponkint feltünőbb szép alakja, szaporodó jeles költeményei, és a társalgása közti remek ötletek, — melyekkel beszélgetéseit derült kedélye füszerezé — elbájolának; nem csekély hatást tevén reájok az ifju költőnek mindig szélesebb tágasabb körben terjedő, s egész idegen fejedelmi udvarokig elszárnyalt hirneve s dicsősége sem.

Alfons hercegnek lelkes és szép nővérei Lucretia és Leona odaérkezte első pillanatától fogva a legélénkebb részvéttel valának a csinos és érdekes ifju költő iránt. E részvét a 17 éves Leonora részéről meleg vonzalommá emelkedék, — és a hosszasabb együttlét utján kifejlett kölcsönös bizalom nem egy derült órát nyujta nekik élvezetül a szellemdús Torquat kedves, mindenki által ohajtott társaságában.

Leonora bizalma mindegyre nőtt, a vonzalom erősebb lőn keblében a szép ifju iránt; s mielőtt önmaga is sejtette volna: szive hajnalán felmerengő szerelme szüz tiszta sugarával eszményképévé koszoruzá föl keble szentélyében őt.

A herceg — Alfons — megszokván Tassót a család tagjául tekinteni, fejedelmi fényü lakást s kiszolgálatot rendele számára, és legkevésbbé sem kivánná eltávolítani nővéreitől — jól tudá miként oly müvelt, eszélyes férfi társaságában egy nő, legyen bár a legkiképzettebb, mindig tanulhat; de leginkább azért nem távolitotta el, mert nem akara testvérének kedvetlenséget szerezni,.... pedig bár tette volna azt, igy legalább megakadályozza a két fiatal sziv egymáshoz nem illő lángszerelmét, melyet a rangkülönbség soha sem helyeselhetett ugyis; és ha megakadályozza, nem okoz a szerelemnek annyi fájdalmat, mint midön később széttépni akarva őket egymástól, véres sebekkel elválásra kényszerité.

A nagyszerü családi könyvtár szolgálatára állott, sőt nemcsak a könyvtár, de az egész udvar. A nők vetélkedve tünteték ki. Alfons a mit kivánt, mindent előzékenységgel szerze meg számára, s meg nem szünve öt munkásságára buzditani folytonosan ösztönzé elkezdett nagyszerü müve tovább folytatásában.

(Folytatjuk.)

***) Lásd arcképét és leirását Uj Plutarch. Alkalmi visszaemlékezés. Memorial d. on. Poet.

Heti szemle.

(Adalékok a német Gründlichkeithoz.) Egy most készülő, sajtó alól kikerült, csak még nem köröztetett német statistikai munkában alkalmunk volt annyi zagyvalékot összehalmozva találni, hogy rajta nehezen átgázolhattunk. Eddig ugyan már többször tapasztalhattuk, miszerint magyar helyneveket bizonyos részről lefordítják németre, és az olyan ujdonsült, és sem történeti, sem okleveles, sem hagyományos alapon nyugvó helyeket szerte kivánnák használni térképeken, tanodai földiratokban, és a közéletben. De civilisatoraink ezen modorral már meg sem elégszenek; mert ime, a fennebbi statistikában azt fedeztük fel, hogy Zombor, Bács megyében fekvő szabad kir. város németül annyi volna mint „Sommerburg.“ Szép törekvés, mondhatni, csak az élet aztán ki nem nevetné az ilyen rendszeritést. Ugyan ezen munka azt mondja, hogy Zomborban egy Kürbiszcuk rfabrik: az az olyan gyár, mely tökökbül cukort készit létezik. Enyje, hogy a temesvári kereskedelmi kamara ezt előbb nem tudhatta!! — Tartsunk még egy kis böngészetet a „Gen Osten“ vagy másként: „Volksgeschichten und Sittenbilder aus Oesterreich“ cimü munkából, melynek szerzője Schram Károly, megjelent Berlinben. Éppen most indult meg, tehát a német szerző legujabb kutatásainak eredményét tartalmazza. Ezen munka egy a Duna és Temes közt fekvő tartományról szól, melyet a Tisza átszeli. Itt nem rég azon törvény fenállt, mely a földmivelőnek megtiltotta többet bevetni földjeiből mint felét, nehogy a gabona értéke csökkentessék. Ezen munka szerint Magyarország paradicsoma a Bánság, és csak itt található a magyar teljes nemzeti eredetiségében. Éppen itt (t. i. a Bánságban) hol ő németek, szlávok, görögök, oláhok, romanok (ezt a kettőt külön népként sorolja fel Schram) cigányok és ozmanok (!) közt él, annál féltékenyebben ragaszkodott ősi szokásaihoz és erkölcseihez. Az igazi magyar nem dologra született — ugymond Schram, — minden mesterséget a tüzhelytől a nyirettyüig a cigány gyakorol. A magyar tánc, a csárdás, vad harcitánccnak neveztetik. Nemzeti ruhája, nem egyéb mint akármely ország huszárjainak ruhája. A nagy tudományos német iró toborzási jeleneteket ir le, miknek ő szemtanuja volt Bánság egyik falujában. E falu neve, miként Schram naplója kimutatja, Egyluda, és a Becskerektől Temesvár felé vezető országut mentén fekszik, a Béga mellett. Szerző ezen Egyluda nevü falut sokszor hozza fel. Feltünik, hogy a tótokat mint az ország páriáit rajzolja, kik legnagyobb elnyomatás alatt élnek, a cigányokról pedig majdnem lelkesedéssel szól, mintha Liszt valami tanitványa volna. Leglovagiasabban a nőnemről nyilatkozik. A pesti hölgyek —

ugymond Schram — különösen a vagyonosabbak, éppen nem idegenkednek annyira (nicht so abhold) a tótoktól, mint a férfiak; ez bizonyosan onnan jó leginkább, mert a nő természetszerint éppen oly fogékony idegen szenvedés, mint idegen szépség iránt. Nem a legnagyobb ritkaságok közé tartozik, hogy elpártolt tót az ő szürke, zsirral olajjal bekent ingét, bőrrongyokkal összetartott barna posztó köpenyét, szurkos fonalakkal lábainak idomja szerint összefüzött bőrdarabjait finom fehérruhával, uj divatu frakkal és fénymázos cipőkkel felcserélé, miután a kapucinusfürdőben nemzeti piszokjáról lemondott, és fésületlen haja egy magyar Delila ollójának áldozatul esett. Sajnáljuk, hogy meg nem kimélhetjük olvasóinkat ezen idézetektől, de jó lesz tudni, mennyire haladnak szomszéd sógoraink, azon képességükben, a civilisatio missioját keleten érvényesiteni. A munka szerzője ugy tesz, mintha különösen Temesvár környékén volna otthonos, és sokat emlegeti a temesvári nagy gyapju vásárokat. Záradékul még egy szép ismertetést bölcs Schram Károlytól. Füzetének 73. lapján szórul szóra ez áll: A szlávtörzsek, a közönséges orosz, lengyel, cseh, mindenek előtt a horvát inkább lop mint a cigány; ez szükségből, amaz hajlamból lop. A szláv jó urát, hős barátját, egyetlen testvérét, feláldozó atyját meglopja; a szlávnak semmi szent; a cigánynak szent az ő nemzete(!!!) az ő családja, és erkölcse; azon emberért, ki neki jót tett semmi áldozatot nem sokal; barátjáért életét is áldozni kész. A cigány soha sem él vissza a bizalommal, melylyel viseltetnek iránta, — de senki nincs bizalommal iránta.“ Nagyra nöjjön bölcs Schram tanár uram! — Különben — sedeat.

— A bécsi Morgenpost ujévi előfizetési felhivásában minden olvasóját per nagyságos szólitja meg.

— Egy zsidó 4 millió frankba kerül. Appenzell credetü Tobler Titus, ki már harmadszor utazott Palästinába, Gothában megjelent legujabb munkájában azt irja, hogy a római propaganda csak 1821 évtől számitva közel 64 millió frankot bevett missió célokra, és hogy ott 87 év alatt minden fáradság és áldozat dacára csakugyan nem sikerült 13 zsidónál többet a katholicismusra tériteni.

— A francia kormány azt határozta, a császárság nemzeti levéltáraiban lévő legritkább okleveleket fényképezés által sokszorositani Ez minden esetre derekabb eljárás, mint mindent a központba összehurcolni. A császári könyvtár ezáltal lehetőleg ki fog egészittetni, és a megyék levéltárai is az ily ritkaságokat megszerezhetik.

— 100 darab arany jutalom Szeged város történetének megirására.

Több irodalompártoló hazafi száz darab aranyat adott át e lapok szerkesztőségének, hogy azt Szeged város történetének megirására jstalmául kitüzze.

A pályakérdést tehát ezennel kitüzzük:

„Irassék meg Szeged város története a legrégibb kortól a mai időig szigoru történelmi hűséggel, minden pártszinezet nélkül, a forrásoknak, melyekből merittetik, idézése mellett.

Hogy a pályamű irójának a szükséges kutatásokra elég ideje legyen és művét kellő gonddal irhassa meg, beküldési határidőül 1861. évi junius végét határozzuk.

A pályamüvek az iró saját irásával is elfogadtatnak, szükség azonban, hogy jeligével s az iró nevét elrejtő levéllel ellátva legyenek.

A pályamunkák a Szegedi Hiradó szerkesztőségéhez (tanodautca 359. sz.) bérmentesen küldendők.

Pályabirák: Horváth Cyril, tud. társasági r. tag, Schröck Ferenc, tud. társasági levelező tag és Baranyay Zsigmond, a történelem tanára Szegeden.

A száz arany a szeged-csongrádi takarékpénztárban van letéve, honnét a pályanyertes mű irója, mihelyt műve legjobbnak itéltetett, kiveheti.

Azon nemeslelkü honfiaknak, kik városunkat ily szép irodalmi vivmánynyal gazdagitották, addig is, mig becses neveik e lapok hasábjain közölve lesznek, ugy a magnnk, mint a hazai irodalom nevében köszönetet szavazunk.

Szegeden, 1860. év első napján.

A Szegedi Hiradó szerkesztősége.

— A magyar akademia részint alaptőkéjére, részint épületére a kalocsai érsek és egri érsek ő nagyméltósága egyenkint 10,000 ftot., a pesti nemzeti kör 6000 ftot., a budai takarékpénztár 2000 ftot., a győri káptalan 500 forintot ajándékoztak.

— Az „Aradi Hiradó“ szerkesztősége jelenti ezen lap megszünendését, ha f. é. február 1-ig 300 előfizető nem jelentkeznék.

Temesvári ujdonságok.

* A magyar Akademia palotája érdekében alakult választmány, nehány taggal szaporitva, következő bekisérő szavakkal ellátott aláirási iveket köröztet Temesvárott és Bánság nevezetesebb városaiban:

„Közintézeteink közt a Magyar Akademia az, mely alkotmányos multunk legbecsesebb öröksége, és mely nemzeti jellemünk bélyegét leginkább hordozza magán. Tudva levő dolog, hogy mennyit tőn ezen intézet a tudományok és nyelvünk érdekében az anyagi erő elégtelensége mellett is, és hogy alig készté valami még a külföldet is annyira a magyar név iránti tiszteletre, mint éppen Akademiánk működése. Akademiánkat nem az állam létesitette és tartja fen, hanem létesült és fentartatik a hazafiak szabad adakozása által; és csak az akként alakult tőke kamatjait élvezheti. Ebből eléggé világosan kitünik, hogy a magyar Akademia állapotja egyszersmind a magyar nemzet szellemi emelkedettségének mérfoka, és hogy ezen intézet nemzetünk miveltségének emléke.

Az Akademia alapja 34 évvel azelőtt lőn már letéve, és nem sajnálhatjuk eléggé, hogy a mit elődjeink megkezdettek, még most sincs befejezve, midőn egy uj nemzedék lépdel már e haza földén.

Ma is még egy disztelen, szük kibérlett helyiségben szorong a magyar Akademia, melyben üléseit sem tarthatja meg kellőleg, sem könyv- és kéziratgyüjteményeit oly módon el nem rendezheti, hogy ezen kincseket a tagok és müvelt közönség használhatnák. A már eddig 60 ezerre menő könyvtár mindegyre szaporodik, és ugyszólván naponkint arra int, hogy nemzeti önbecsületünknek egy uj és méltó tanujelét adjuk.

A tudományok müvelésére e hazában, és nemzetiségünk emelésére legtöbbet tehet a magyar Akademia, legtöbbet tehetett még jobb viszonyok közt is. De hogy annyit tegyen, mennyit korunk, és rendeltetése tőle kiván, szükség hogy nagyobb alaptőkéről rendelkezzék mint eddig; szükség hogy az Akademia saját házában székeljen.

Az alulirt választmány hozzájárulni kiván, hogy a magyar Akademiának palotája legyen Pesten, mely az intézethez, és a nemzethez méltó. E végett fölkér mindenkit, hogy e célra tehetsége szerint adakozni sziveskedjék, megjegyezvén, hogy a legszerényebb adakozásokat is őszinte köszönettel fogadandja. A cél el lesz érve, ha magát senki ki nem zárja a részvétből. Az adakozók nevei, és a beküldött öszvegek a Delejtűben hetenkint közöltetni fognak, a melynek szerkesztőségéhez is cimzendők a fentebbi célra szánt öszvegek. A begyült pénzek időnkint a magyar Akademia péntárnokának kezéhez fognak juttatni.

Reméljük, hogy nem hiába fordulunk a hazafias és müvelt közönséghez, a mely ön magát is megfogja tisztelni, ha e célra minél nagyobb terjedelemben részt vesz. Adja az ég hogy példánkat más városok is követvén, módot nyujthassunk

érdemes Akademiánknak, üdvös tevékenységének minél tökéleletesb kifejlesztésére.

Báró Buka Miklós. Cserményi József. Krayer József.
Báró Nikolits Fedor. Paulovits Szilárd. Stokinger Móric.
Miletz Kálmán. Simon Imre. Grünbaum Márk.
Nikolits I. D. Wassits Péter. Hazay Vilmos.
Virág Nándor. Prenner Nándor. Hodonyi Hanassy Gy. Pesty Frigyes.“

Minthogy Temesvár kezdette az ily választmányok alakitását; melyek a magyar Akademia anyagi segédeszközeit, gyarapitani kivánják, ezen részvét kettős figyelmet érdemel. Megszokta már a világ egy idő óta, Temesvártól minél kevesebbet várni, és városunk, minthogy sokban elmaradt, a mi a nagy nemzetcsaládot közösen érdekelte, mintegy saját magát rekesztette ki a család keblébol. De habár e tényt tagadni nem lehet, a mentegető okokat nem volna nehéz felhozni. Egyébaránt hagyjuk azt és örüljünk azon tapasztalásnak, hogy a választmány müködése, és törekvése mindenütt a legjobb viszhangra talált, a miről mindenki meggyőződhetik, ki az adakozók, lapunkban ma meginditott névsorát áttekinti. Sem vallás, sem nemzetiség, sem rend nincs, mely abban nem volna képviselve. Alig három napja hogy az adakozások gyüjtését kezdtük, és már is közel 700 forintot szereztünk a legnagyobb pártolásra érdemes célra, nem szólva az erkölcsi nyereményről, hogy ezen szellemi mozgalom által ujra is tanususlt,uk, miszerint egy nemzetnek tagjai levén, annak minden szivdobbanását és érlüktetését csakoly élénken érezzük, mint Budapesten. — Ohatjuk, hogy a közrészvét a magyar Akademia iránt az ország minden zugában nyilatkozzék, és hogy mindenütt, a hol e hazának hü fiai vannak, mintha bűvös vessző előidézné azokat, ugy keletkezzenek a válaszmányok, melyek a közönség hozzájarulását igénybe vegyék Akademiánk oly módoni dotatiójára, mely annak méltó fenállását örökre biztositja.

A „Delejtű“ szerkesztőségénél következő adakozások történtek a magyar akademia palotájára

	fl.	kr.
Pesty Frigyes	100	—
Bersuder Lajos	100	—
Id. rétháti Kövér János (50 ft. az épületre, 50 ft. az alaptőkére)	100	—
Eisenstädter A. és társa	20	—
Cseregbiny György	10	—
Kreesmáry Béla	5	—
Weisz Gerson	5	—
Babusnik Ágost	5	—
Haffner András	1	—
Mayer és Sailer	5	—
Karvalyi Marcsa	5	—
Hazay Róza	2	—
Issekutz Gizella	5	—
Varga Lőrinc	2	—
Löwinger Antal	2	—
Jahner	2	—
Szöllősy György	5	—
Klier József	5	—
Menzer Armin	10	—
Freund Jakab	5	—
Schak Fülöp	3	15
Weisz Bálint	2	—
Roth Albert	1	—
Heim Lipót	5	—
S. J.	1	—
Hartl Eduard	2	—
Szigmund János	1	—
Sauerwein Antal	1	—
Uhrmann Márton	2	—
Jeney	1	—
Összesen	413	15

	fl.	kr.
Áttétel	413	15
Schalek Lipót	2	—
Weil Frigyes Móric	2	—
Dückelmann	1	—
Dávid Antal	1	—
Podhradszky Lajos	8	—
Rauch Ferenc	1	—
Gassenheimer Antal	2	—
Grassinger József	2	—
Hirschfeld József	5	—
Reich Ignác	5	—
Schalek Mária	2	—
Dr. Manzin József	5	—
Schlenk M. Keresztély	2	—
Kirch Pál	5	—
Szabady Manó	2	—
Prech András	2	—
Kelemen István	5	—
Woth Károly	1	—
Hazay Vilmos	10	—
Heinzelmann Ferd.	1	—
Karg Magnus, szárcsai lelkész	10	—
Marok József, szárcsai jegyző	2	—
Mazur Sándor	2	—
Mazur Nina	2	—
Mazur Aranka	1	—
Mazur Etele	1	—
Issekutz Zsigmond	5	—
Gen rsy Eduárd	3	—
Wächter	1	—
Összesen	504	15

	fl.	kr.
Áttétel	504	15
Jean N.	—	50
Apurg J.	1	—
Jaromisz Mihály	3	—
Menzer A.	1	—
Gotthilf Vilmos	5	—
Cserményi József	10	—
Cserményi Irma	5	—
Cserményi Árpád	1	—
Cserményi Ilona	1	—
Cserményi Viola	1	—
Kuffler Victor	15	—
Grauer Ferdinand	1	—
Grünbaum M.	1	—
Pollak D.	1	—
Schenk Ad.	1	—
Deutsch Sid. Párdányról	1	—
Kastl Eduard	1	—
Szabó József	1	—
Szál Jakab, Gyirokról	1	—
Salzberger David	2	—
Sonnenschein Vilmos	1	—
Naschitz Simeon	1	—
Vincze Pál, ügyvéd	5	—
Sternfeld Salamon	1	—
Fuchs David	1	—
Deutsch Fülöp	1	—
Hubert Zsigmond	1	—
Scharmann Samu	6	—
Kollmann Lázár	1	—
Rieger Albert	2	—
Weisz Ignác	2	—
Pilisch Adolf	1	—
Rosenberg József	2	—
Weisz Jakab	2	—
Kohn Lipót	1	—
Kohn Simon	1	—
Naftaly Móric	1	—
Összesen	587	65

	fl.	kr.
Áttétel	587	65
Waldmann Jakab	2	—
Magyar József D.	1	—
Róth László	10	—
Stampa János R.	2	—
Varga Lőrinc	2	—
Klein Lipót	1	—
Schmidt J.	1	—
Gotthilf Eduard	10	—
Gerstl M.	1	—
Thaller Lipót	1	—
Wojatsek Ferenc	1	—
Feszler Ferenc	2	—
Gröger Armin	1	—
Stiller Ferenc	2	—
Sistarovits Ferenc	1	—
Klammer János	2	—
Polak Móric	1	—
Kohn József	1	—
Maloth János	1	—
Machatsek	1	—
Mayer József	2	—
Perts György	1	—
Krämling N.	2	—
Schönberg M., Barácházáról	1	5
Hartl József	2	—
Werner P. T.	2	—
Krausz Ferenc	2	—
Stein Imre	2	—
Meworach L.	2	—
Kraul Eduard	1	—
Nebenführer János	2	—
Krausz J. J.	1	—
Blau Adolf	1	—
Weisz Pál	1	—
Pummer Ágost	2	—
Deutsch Bertha	6	—
Összesen	661	70

A Béga vizeinek kiöntése méltó aggodalmat gerjesztett a külvárosokban, de szerencsére különös kárt még nem okozott. A városi tanács a Józsefváros alól a mészégető mellett, zsilipet kiván épiteni, az ott toluló árvizek lecsapolására. Külömben egy már 1782. évről származó tervezet a Gyárkülváros elöntés elleni biztositására ujra vétetett elő. Ezen tervezet szerint az Uj-Palánkon tul a Bega-csatorna zsilippel fogna elláttatni, a Subolyasza felé elterülő legelőn keresztül pedig uj csatorna vezettetni; illő helyeken végre töltések készittetni. Valóban csak a sétáló is a város körül számos oly helyet talál, melyre minden gyermek mint olyanra mutathat, mely a kiöntéseknek kedvez. Mindennap és naponta látjuk a baj okát, és mégis annyi esztendő, annyi elemi csapás kell arra, hogy erélyesen gondoskodjunk az óvszerekről?

* A magyar öltöny Temesvárott sem ritkaság már. Magyar fejkötőket találhatni Weisz Vilmos (Gyár, Sterio-ház) boltjában, a belvárosban pedig Stockmann és Löwenbach divatárusnőknél. Szép magyar női mentéket árul Waldmann Jakab.

Szerkesztői távirda.

Győrből N. Mihálytól 4 forintot kapván bekisérő sorok nélkül, azt kérdjük: mire forditsuk e pénzt?

Brassóba Kh. E.-nek szekérpostán küldtünk levelet. Minthogy legközelebbi soraiban arról nem tett emlitést, kérjük válasszát, vajjon megkapta-e tartalmát.

Aradra Kutny Alajos urnak. Az ön részére megtörtént már az előfizetés félévre F. G. ur által. Kérjük utasitását, mit tegyünk a felesleggel?

Kiadó és felelős szerkesztő **Pesty Frigyes.**

Nyomatott **Hazay M. és fia Vilmos** betüivel Temesvárott.